

ההמרה וההדהו

פניני הפרשה

פתגמין קדישין ומרגניתין טבין
שנשמעו מפ"ק הגה"צ מוריניו שליט"א
בשעה של קורת רוח ובשבילי דאורחא

■ צפרא דשבתא פרשת במדבר תשע"ג לפ"ק

מוריניו שליט"א דיבר בענין מעלת בני ישראל, ואמר: מובא (עי' שיש"ק ח"ג אות תס"ח) שפעם אחד לפני חג הפסח אמר הרה"ק רבי ברוך'ל ממעזבז צ"ל דכשיגיע פסח יאמר מה הוא החג הפסח, וכשהגיע יום טוב פסח, פתח ואמר, יו"ט פסח הוא, דבאם לא הוציאנו הקב"ה ממצרים ולא נתן לנו התורה, **וואלט גאנץ כלל ישראל געווען ציגייער...** [היו כל כלל ישראל ציגייער...], והם אומה פחותה ושפילה אשר כל מעשיה אינה אלא גניבה וניאוף רח"ל, וע"כ אנו חוגגים היו"ט על החסד הגדול הזה, שמאשפות הרים אותנו ועשה את הכלל ישראל ל"ממלכת כהנים וגוי קדוש".

■ ליל שב"ק פרשת בא תשע"ו לפ"ק

שאלו למוריניו שליט"א על הכתוב בפרשתו (יב, לה) **"וגם ערב רב עלה אתם"**, למה קירב משה רבינו את הערב רב.

ענה מוריניו שליט"א ואמר: מובא ש'ערב רב' הוא בגימטריא 'דעת', שהיו חכמים גדולים, והיו משורש נשמת משה רבינו, ואילו היה מצליח לקרוב באמת להשי"ת, היה על ידי זה תכלית התיקון, [ולכן קירבם].

ואיתא שזה היה ג"כ הבחינה ששלמה המלך לקח נשים נכריות, שרצה להמליך את השי"ת אף בתוך מדרגות תחתונות מאוד.

והוסיף: איך האב געקלערט [חשבת], שזה שמשה רבינו קירב את הערב רב, הינה לימוד זכות על כלל ישראל, וכמו כן עשיית העגל ע"י אהרן היא ג"כ לימוד זכות על כלל ישראל, והרי כל כך הרבה צרות עשו הערב רב לכלל ישראל, במדבר ובכל דור ודור, עד דורנו אנו ועד בכלל.

[א.ה. יתכן שכיוון בזה מוריניו שליט"א ג"כ להשיב על השאלה הנ"ל, שלכן קירב משה רבינו את הערב רב, כי מסר נפשו למען כלל ישראל, כמו שמסר אהרן הכהן נפשו שיקרא העגל על שמו ולא על כלל ישראל כמובא בספה"ק, כמו"כ מסר משה רבינו נפשו וקירב הערב רב כדי שאם ח"ו יחטאו בני ישראל יתלו עליו את האשמה במה שקירב את הערב רב שהם משכו אותם לרע].

כהיום הזה מבינים דברים המובאים בזה"ק בכמה מקומות מה שלא היה מובן בשנים קדמוניות, ממש 'אפענע זוהר'ס' [זוהר'ס פתוחים] על זמנינו אנו.

ואיתא בזה"ק שלפני הגאולה ימותו הערב רב, והגאון מוילנא מבאר שזה יהיה כמו גאולת מצרים, שאז מתו הבכורים במכת בכורות ממש טרם הגאולה, כמו כן יהיה לפני הגאולה העתידה, שימותו הערב רב דהיינו שיבוטל שולטנותא דערב רב, **דער אויבישטער זאל העלפן** [הקב"ה יעזור]...

והפטיר מוריניו שליט"א ואמר בזה"ל: **זכותו** [-של משה רבינו] **יגן עלינו, ועל כל ישראל מיט זיינע עבירות...**

לאור הזמן

■ שובבי"ם שנת תשס"ט לפ"ק

מוריניו שליט"א דרש בעניני שובבי"ם ובהדרכות ישראל, וביניהם סיפר: לבילה אחת הלכו רבי מרדכי אלעזר רובינשטיין ז"ל עם הצדיק רבי שמואל שפירא צ"ל ל'הר ציון', וכשחזרו באשמורת הבוקר הלך רבי שמואל בענינים עצומות כדרכו בקודש.

אמר לו רבי מרדכי אלעזר **זעה עס איז א שיינער נוף, קוק וואספארא שיינער נוף, א גישמאקע לופט, עפען דינע אויגן קיינער איז דאך נישט דא'** [ראה יש כאן נוף נאה, ורוח יפה, פתח עיניך וראה, אין כאן גם אחד], ענה לו רבי שמואל: **'ווער ווייסט וואו דער בעל דבר קען ארויסוואקסן'!!!** [מי יודע מהיכן יכול הבע"ד להצמיח].

וסיום מוריניו שליט"א: כי האמת הוא שצריכין להיות בתדירות הכן על שדה הקרב, ועיקר העבודה הוא שאין הכי נמי מצד אחד צריך להיות היסח הדעת גמור, כי אין לך גדר לקדושה יותר מהיסח הדעת, ועכ"ז מצד שני צריכין להשיג על עצמו ולא לשכוח כי הבע"ד יכול להצמיח ממקום שאי אפשר לתאר מקודם.

לחטוף דיבורים קדושים

■ הפיל חומות בקולו...

אצל סיסרא מצינו דבר פלא, שכאשר ברח מפני 'דבורה וברק' ונכנס אל אוהל 'יעל', היא נתנה לו חלב לשתות, כמו שאמר הכתוב (שופטים ה', כ"ה) **"מים שאל - חלב נתנה"**, שהוא ביקש ממנה מים והיא נתנה לו חלב, ולמה אכן הביאה לו חלב ולא מים, פירש רש"י - וכן הוא בתרגום - **"למידע אם אית רעיונהי עלוה"**, היא רצתה לבחון אותו אם הוא מיושב בדעתו אם לאו.

וזהו מקור לדברי רביה"ק **בספר המידות** (דעת ח"ב אות ח'): **"על ידי בלבול הדעת ממשלתו נופלת"**, כי זה מה שהיה כאן, הרי סיסרא היה גיבור גדול מעין דוגמא של מעלה, גיבור חזק מאין כמוהו, וכמדומני שלא היה בעולם גיבור כמוהו, שכאשר נכנס ליערות של חיות רעות וטורפות היה נותן שאגה - והחיות לא ידעו מה לעשות מרוב פחד ממנו... הוא הפיל חומות בקולו, גבורתו ותקפו היה כעין דוגמא של מעלה (עי' ליקוט שמעוני שופטים ד', מ"ג).

ובכן איך יתכן שאשה תוכל לנצח ולהרוג גבור תקיף כמוהו... אך היא ידעה בקבלה שאם לא יבחין בין מים לחלב **הרי הוא מבלבל - ואז תוכל לנצחו!** ופלא שהרה"ק מטשערין זי"ע לא מציין זאת למקור לדברי רביה"ק בספר המידות הנ"ל.

■ אזי זוכים לישוב הדעת

ישוב הדעת הוא חלק של ההצלחה נגד הבעל דבר, וזה נקנה ע"י אמונה; ע"י דיבורים קדושים, כי על ידם נמצאים על המקום הנכון והראוי, ואז זוכים לישוב הדעת, לדעת את המעשה האין להתנהג בכל העניינים כולם.

אשר על כן צריך כל אחד להיות מתמיד ול'לחטוף' דיבורים קדושים, דיבורים, זהו המקום! **בכל עת ובכל זמן שיכולים לדבר ולומר דיבורים קדושים - דיבורי תורה ודיבורי תפילה - יש לנצל כל רגע ורגע לך, זהו המקום! משם מקבלים רשימה האין להתנהג על פי דעת דקדושה ולחיות בעולם הזה כמו "בן אדם".**

■ כלי זיינו של דוד המלך

עוד ראינו יש להביא על מאמר רביה"ק הנ"ל ש"על ידי בלבול הדעת ממשלתו נופלת" - בשעה שהלך דוד המלך להילחם עם גלית הפלשתי, וגלית היה גבור עולמי והיה לבוש שריון ומגן על כל גופו מראשו עד רגליו להגן עליו מכל נזק, הלך דוד המלך להילחם כנגדו עם אבנים קטנים ומקל, כמו שכתוב (שמואל-א ז', מ) **'ויקח מקלו בידו ויבחר לו חמשה חלקי אבנים מן הנחל וישם אתם בכלי הרעים אשר לו ובילקוט וקלעו בידו ויגש אל הפלשתי'**.

כאשר ראה גלית את "כלי זיינו" של דוד המלך אמר (פסוק מא) **'הקלב אנכי כי אתה בא אלי במקלות?'** והמשיך לאיים עליו לאמר (פסוק מד): **'ויאמר הפלשתי אל דוד לכה אלי ואתנה את בשרך לעוף השמים ולבהמת השדה'**, ופירש"י: **"אין דרך לבהמות לאכול אדם, אמר דוד, כבר נטרפה דעתו של זה, שלי הוא!"**, **אם גלית איננו מיושב בדעתו עד שיכול לומר דברים שאינם נכונים - שבהמות יאכלו בשר אדם - נטרפה דעתו והוא כבר שלי!** והוא ראינו נוספת לך שע"י בלבול הדעת ממשלתו נופלת.

■ עצם הדיבור פועל

לכן צריך כל אחד לקנות בנפשו ישוב הדעת! **ישוב הדעת! הוא טוב ומועיל ברוחניות והוא טוב ומועיל בגשמיות!**

כאשר האדם יבחון את עצמו הוא יווכח איפוא לראות שרוב הטעותים שעשה בין ברוחניות ובין בגשמיות ובכל המדרגות שהסתבר בהם, הכל בא מחוסר ישוב הדעת, ומוכרחים להודות בכך.

לטרופ הדעת נורא, לכן אמר הרבי רבי זושא שיכול ליתן דין וחשבון על כל ימיו ושנותיו חוץ מיום הנסיעה.

ובכן - סיפר רבי לוי יצחק - שפעם לאחר שבא מוהרנ"ת מן הדרך, סיפר רבי נחמן טולטשינער זצ"ל איך היתה נראית תפילתו של מוהרנ"ת על הדרך, הוא התעטף בטלית ותפילין והתחיל להתפלל, אך התפילה היתה ממנו והלאה... וכאשר ראה בכך, הוא התחיל פשוט לומר בתמימות מילה במילה; מילה במילה, עוד מילה ועוד מילה, עד שכאשר הגיע לפסוקי דזמרה אז נפתח לו הלב, והתפילה המשיכה בהשתכחות הנפש; ממש הפלא ופלא!!

■ 'שמחה לאיש במענה פיו'

אנשי שלומינו היו אומרים שכאשר רואים את רבי נתן מתפלל הרגישו שהוא 'מחיה מתים במאמרו!' הוא התפלל בחיות נפלא כזה עד שאחרים הרגישו חיות מופלאה כזו!

ויש להסמך בזה מה שאמרו צדיקים על הפסוק (משלי טו, כג) "שמחה לאיש במענה פיו", דהפירוש הפשוט הוא שכאשר שואלים לאחד בענין מסויים ויודע להשיב אז הוא 'שמחה לאיש', אך צדיקים אמרו על זה 'שמחה לאיש במענה פיו' - 'אז מען פייניגט דאס מויל' [שמצערם הפה], ועלינו להשתמש בזה מידי פעם, ולפעמים יש להשתמש בזה יותר; לענות ולהכריח את הפה לדיבורי קודש אף כאשר הלב בל עמנו, להגות בדיבורי קודש בכל עת ובכל זמן!

מובא בשם הבעש"ט הקדוש (תולדות יעקב יוסף במדבר אות א') שכאשר האדם מיישב את עצמו ללמוד ואינו מבין את הנלמד, זהו סימן ששורה עליו דינים, אך אם יתמיד בדיבורים לומר שוב ושוב דיבורי התורה עד שמתחיל להבין כראוי - אומר הבעש"ט הקדוש - אז הוא המתיק בפועל את הדינים מעליו.

עצם הדיבור פועל רבות ליישב את הדעת, מבינים מה שהפה מוציא בדיבוריו, זה מביא ישוב הדעת, וכל שכן בלימוד התורה הקדושה, כי זהו מקומו של כל איש ישראל - התורה הקדושה של השי"ת!

וכדבר הזה הוא בענין אמירת תהלים: עוסקים באמירת מזמורי התהלים שוב ושוב אף בלי התעוררות, עד שהלב נפתח, עד שזוכים לשפוך שיח הלב לפני השי"ת, אומרים תיבה אחת פעם ועוד פעם ועוד פעם עד שמפנימים [ביז מען דערהערט], ולפעמים העצה היעוצה היא לומר 'ליקוטי תפילות' עד שמתעוררים לדבר דיבורים קדושים בהתעוררות הלב.

■ דין וחשבון על יום הנסיעה

וכן הם פני הדברים אף לגבי עבודת התפילה, ושמעתי כמה פעמים מהגה"ח רבי לוי יצחק בענדער זצ"ל, שפעם היה מוהרנ"ת על הדרכים, וכידוע על הדרך קשה מאוד לצמצם את המוח וליישב את הדעת כראוי, וכפי אשר אמר הרבי רבי זושא זי"ע (שיש"ק - ברסלב ח"ב, קפ"ב) 'שיכול ליתן דין וחשבון על כל שנותיו כולם חוץ מיום הנסיעה!' הטרדות; הבעלי-עגלות; טלטולי הדרכים; הסכסוכים והדין ודברים בענייני כספים וכיו"ב, יום הנסיעה גורם

פניני המכתבים

מכתבי הגה"צ מורינו שליט"א
לאור הזמן והפרשה

י"ב.ה. יום ד' ניסן חודש האביב תשכ"ט
פעה"ק ירושלים ת"ו.

חידושיך הבנויים על אדני פז אמיתיים הם וראויים לאומרים ולחוקקים ו"ס'סל'ה ותרוממ'ה" כתיב (משלי ד' ח'). וישמע חכם ויוסיף לקח על חידושיך הנעימים.

ומה שיש להוסיף, דהנה קשרת ניסן לבחיל מחשבה. הלא הפסוק "קדש לי כל בכור" (שמות יג, ב') שהבאת, הנה "קדש" הוא בחיל ראש כמו שכתוב (ירמ' ב' ג') "קדש ישראל לה' ראשית תבואתה" (ועיין ס' פ' לקו"מ וכן בס' מ"ט). וכשמקדש את מחשבתו ולית קדושה פחות מעשרה והיא בחיל יו"ד (ויו"ד על שם המחשבה נאמר כידוע ע"ש).

ואם נעיין יתכן שהפרשה הזו "קדש לי כל בכור", נאמרה בניסן, וכן על ניסן פסוק מפורש הוא "החדש הזה לכם ראש חדשים" (שמות יב ב') בחיל מחשבה. ובגמרא יש מחלוקת אם בתשרי נברא העולם או בניסן, מחלוקת רבי יהושע ורבי אליעזר ואנו מונים לסדר העולם מתשרי.

ושמעתי מת"ח אחד חברי (ואולי גם ראיתי) שבסוד 'המחשבה' נברא העולם בניסן, ובמעשה' בתשרי, ואלו ואלו דברי אלוקים חיים, וישראל עלו במחשבה תחילה לכן מתאים מאד מה שכתבת הר"ת אבי"ב אנחנו בני ישראל בכורים. ועיין לקו"מ ס' י"ז סעיף ח' והוינא שי"ן פרסה ע"ש, כמוצא שלל רב הוא הר"ת והס"ת שאמרת על הפסוק הזה.

1. ספר אוסף מכתבים ח"ג מכתב קנ"ה.

ניצוץ אחד

ניצוץ קודש ממאמרי ומכתבי
הגה"צ מורינו שליט"א

אילו היה בני אדם יודעים
החשיבות של עצימות
העינים אחד במקום
הצורך, היה רוקדים
וקופצים עד לב השמים
מרוב שמחה!

ואחר שראיתי מכתבך נזכרתי על חסיד אחד שהלך עם תלמידיו ועברו מקום שיה' מונחת נבילה, ואמרו 'כמה מסרחת נבילה זו' וענה אותו חסיד 'כמה שינה לבנות' (הובא בחובת הלבבות שער הכניעה פ"ו, ובשערי תשובה שער ג').

העובדה הזו מתאמת בעומק להיסוד הנפלא שגילה אדמו"ר ז"ל בס' רפ"ב אזמרה, לחפש הטוב מהרע כי מה להם עם הסרחון, הורה להם החסיד בדברי חכמים וחידותם. ולא לחנם הזהיר רביז"ל במיוחד על ס' זה של אזמרה לילך עם זה תמיד למי שלא רוצה לאבד את עולמו ח"ו, עיין שם. ועל ס' זה אמר מוהרנ"ת ז"ל לר' נחמן טולטשינער זצ"ל "ביי דיר איז דאס אלט ביי מיר איז דאס שפאגל ניי" [אצלך הוא ישן, אצלי הוא חדש באספקלריא המאירה], וראה עד היכן הי' לו כח ההתחדשות בגוליי אדמו"ר הק' זי"ע ועכ"י, דברים שהוא שמען והוא כתבן והוא הדפיסן והוא חזרן לעצמו ושינן אותו לעצמו ולרבים וכאלה חיים חדשים חי עם דברי רבה"ק.

רבנו של עולם חדש ימינו בחיים טובים נעימים ואמיתיים כאלו, ומאותן המטעמים יטעימנו ומטוב טעם ודעת ילמדנו, ומאור הגנוז יאיר עינינו, וכימי מאתנו מארץ מצרים יראנו נפאות בכלל ובפרט ובפרטי פרטיות, וחג כשר ושמח, והשי"ת ימלא כל אשר בקרב לבבך לטובה ולברכה, וכן לי ולכל ישראל, ויחיש פדות לעמו בהרמת קרן מלכותו על כל העולם, ובביאת ינון במהרה דידן אמן.

יעקב מאיר שכטער בן חי' דינה

עניני אמירת תהלים

האוצרות הגנוזים בתהלים - אמונה,
תפילות, הילולים, ורצונות...

■ 'בדחא דמלכא'

בביאור הגר"א על תיקוני זהר נאמר, שהשם של דוד מהסט"א הוא "פלישתי". ומצאתי בספר קהלות יעקב שהקליפה של פלישתים היתה ליצנות. וכמו כן מובא בגמרא (ע"ז) על הפסוק "ובמושב ליציים לא ישב" (תהלים א) שלא ישב במושב אנשי פלישתים, מפני שליצינים היו, כמו שכתוב "ויהי כטוב לבם ויאמרו [סרני פלישתים] קראו לשמשון וישחק לנו ויקראו לשמשון ויצחק לפנים" (שופטים טז כ"ה). הרי לנו שהתיבה פלישתים מרמז על ליצנות, ולפלא שהזהר הק' קורא לדוד מלך ישראל "בדחא דמלכא", שהיה תמיד מזמר לפני הקב"ה ורוקד ושר לפניו, והודה ושיבח והילל תמיד את השי"ת. ובהר"ק מובא שגם כשהיה דוד בצרותיו הגדולות ביותר, והיה מרבה בתפילה ובתחנונים, היה מפסיק באמצע והלך לשמח את הקב"ה בשירות ותשבחות.

ובמדרש שוחר טוב מובא, שהתהלים הרי נאמר על ידי עשרה צדיקים, עם כל זה חפץ השי"ת לשמוע זאת מפי דוד, כמו שנאמר שהקב"ה היה בוחר בשירי דוד, לדוד היה הקול הנאה ביותר, ואת הרגש הנפלא ביותר בשירה, ואת ההשגות האלקות הגדולים ביותר להודות ולהלל

לשי"ת, לכן הוא נקרא "ידידו של הקב"ה" שהיתה לו אהבה עצומה להיות בשמחה ולשמוח לפני הקב"ה, לשיר ולזמר לפניו.

ואנו רואים בדברי הימים שיש כמה פרקים שהפך עולמות עבור שירת הלויים שתהיה כתיקונה ובשלמותה, הוא תיקון עבורם הרבה כלי זמר, וכל מיני שירים, וגם הוא אשר סידר את משמורת הלוי, וכל הכוונה שלו היתה להכין את השירה בבית המקדש שתהיה בשלמותה הגדולה והמופלאה ביותר.

לכן מובא שכאשר הובילו את ארון הקודש היה דוד מפזז ומכרכר ברחובה של עיר והוא היה המרקד הנפלא ביותר והמנגן היפה ביותר, ומה היתה כוונתו, ראשית כל היתה כוונתו לרקוד ולנגן לפני השי"ת ע"י ארון הקודש, וכוונה נוספת, שכאשר הובילו את הארון והכרובים היו כל ישראל מסתכלים עליהם, וחשב שחלילה ייענשו מהסתכלות בלתי ראויה, לכן רקד וכרכר כדי שהכל יסתכלו עליו ולא על הארון, כי בעצם הוא היה המרקד והנגן היפה בעולם, והוא עשה זאת לכבוד הקב"ה, ונמצא מכאן שדוד המלך אילו לא היה ח"ו בקדושה, אלא היה משתמש עם היצה"ר שלו שנקרא פלישתי (שהיו ליצינים ובדחנים) היה הוא המרקד והיפה בעולם מצד הסט"א, והלך הגדול ביותר מצד הסט"א.